

STANOWISKO PTL W SPRAWIE PUSZCZY BIAŁOWIESKIEJ

01.07.2016 | ANNA JAKIMIUK

Stanowisko Polskiego Towarzystwa Leśnego w obronie bogactwa przyrodniczego Puszczy Białowieskiej.

Lasy Puszczy Białowieskiej od setek lat były obiektem podlegającym ochronie czynnej, a ich bogactwo przyrodnicze jest efektem współdziałania człowieka z naturą.

Dzięki pracy leśników uwzględniającej uwarunkowania przyrodnicze Puszczy, zachowano naturalny charakter ekosystemów, a najbardziej pierwotną jej część objęto ochroną ścisłą w formie parku narodowego. **Leśnicy zabránili zakłócenia związane z rabunkową działalnością okupantów niemieckich w czasie I wojny światowej**, gdy wycięto około 5 mln m³ drewna i zatrzymali dewastację Puszczy w okresie międzywojennym, gdy angielska firma „Century”, niezgodnie z zawartymi umowami plądrowniczo wycięła kilka tysięcy hektarów lasu, a także nadmierne cięcia drzewostanów dokonane w Puszczy w okresie okupacji sowieckiej. Metodami hodowli

lasu, stosując zasady wiedzy ekologicznej, leśnicy współtworzyli z naturą krajobraz podobny do „lasu pierwotnego”.

Polskie Towarzystwo Leśne przypomina, że ochrona ścisła ma zapewnić na określonych terenach parków narodowych i rezerwatów przyrody warunki do naturalnego przebiegu procesów przyrodniczych, swobodny rozwój przez ograniczenie interwencji człowieka. Częściowa (czynna) ochrona przyrody ma natomiast na celu przywracanie ekosystemom i ich składnikom cech naturalności poprzez usuwanie niepożądanych elementów obcych oraz wprowadzanie właściwych gatunków do zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych, a także stosowanie zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych.

Polskie Towarzystwo Leśne należy do najstarszych tego typu organizacji w Europie, działa od 1882 r. Obecnie skupia ponad 5 tys. członków z terenu całego kraju, w 20 oddziałach terenowych i siedmiu komisjach. Członkami Towarzystwa przyjaciele leśnej przyrody, ponad 400 z nich posiada stopnie i tytuły naukowe. Osoby zaangażowane w działalność PTL pracują społecznie zgodnie z tradycyjną dewizą „Pro bono silvae” (dla dobra lasów). W ciągu 134 lat funkcjonowania wystosowali wiele memoriałów, stanowisk, opinii i ekspertyz do najwyższych władz państwa i leśnictwa, niekiedy o krytycznym wydźwięku, ale zawsze z poczuciem troski o dobro polskich lasów i ojczystej przyrody

Od kilku dziesięcioleci polska część Puszczy Białowieskiej, składa się z Białowieskiego Parku Narodowego o powierzchni 10.5 tys. ha, którego działalność oparta jest na Ustawie o ochronie przyrody (2004), oraz nadleśnictw Lasów Państwowych: Białowieża (12,6 tys. ha), Browsk (20,4 tys. ha) i Hajnówka (19,7 tys. ha), prowadzących w Puszczy zrównoważoną gospodarkę leśną w oparciu o Ustawę o lasach (1991). W ostatnich latach również na obszarach tych nadleśnictw rozszerza się niestety **wymuszony przez niektóre ruchy i organizacje ekologiczne „eksperyment”, zakładający ochronę naturalnych procesów w lasach gospodarczych za pomocą form i ograniczeń ochrony konserwatorskiej**. Skutkiem takich działań na obszarze gospodarowanym przez Lasy Państwowe jest zanikanie cennych siedlisk przyrodniczych, chronionych programem Natura 2000, wyraźne zmniejszanie się różnorodności gatunkowej drzew i związanych z nimi bardzo licznych gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz niepokojące zniekształcenie struktury wiekowej drzewostanów (na znacznych obszarach Puszczy brak jest młodego i średniego pokolenia drzew).

Jak wykazują wieloletnie badania naukowe, w warunkach zakazów ochrony ścisłej na terenie gospodarczej części Puszczy Białowieskiej ustępują: sosna, brzoza, dąb, jesion, klon, lipa, osika, olsza, świerk i wiąz. Przybywa tylko grabu, gatunku ocieniającego dno lasu, co utrudnia lub wręcz uniemożliwia naturalne odnowienie innych gatunków drzew, dodatkowo niszczone przez powiększające się populacje zwierzyny, których regulacja liczebności jest wstrzymywana.

Stwierdzono, że **po około 40 latach od objęcia części obszarów leśnych w Puszczy ochrony całkowitą (ścisłą), zanikło wiele siedlisk leśnych**, a na większości z nich zmniejsza się ich gatunkowa różnorodność biologiczna (wykazano stale zmniejszanie się bogactwa gatunkowego na siedliskach boru mieszanego, średnio w tempie 0,6 gatunku na rok; w ciągu ostatnich 50 lat całkowicie ustąpiło 30 gatunków roślin ze zbiorowisk

objętych ochrony ścisłą). Na tak złożoną sytuację nakłada się gradacja różnych gatunków korników z dominującym komikiem drukarzem, dziesiątkująca drzewostany świerkowe.

Osobnym zagadnieniem jest nie realizowanie zasad zrównoważonego rozwoju regionu przylegającego do Puszczy Białowieskiej. Miejscowa ludność od wieków żyła dla lasu i z lasu, przez wieki korzystała z zasobów przyrodniczych Puszczy, zapewniając jej docenianą przez organizatorów i działaczy Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 i UNESCO - różnorodność biologiczną.

Polskie Towarzystwo Leśne stoi na stanowisku, że **tylko ochrona czynna może zachować właściwy stan zdrowotny i sanitarny oraz bogactwo przyrodnicze lasów Puszczy Białowieskiej dla przyszłych pokoleń**. Taka ochrona, aby była skuteczna, musi być prowadzona na około 80% powierzchni Puszczy, w tym na terenach częściowych rezerwatów przyrody znajdujących się w zasobach nadleśnictw Lasów Państwowych. Obszar Białowieskiego Parku Narodowego, istniejące ścisłe rezerваты przyrody i wyznaczone przez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych w 2016 r. tzw. lasy referencyjne, powinny być pozostawione wyłącznie do naukowych obserwacji zachodzących tam spontanicznych procesów ekologicznych.

Z niepokojem obserwujemy podsycanie przez media i **angażowanie środowisk międzynarodowych, poprzez wprowadzanie opinii publicznej w błąd**, przekazywanie nieprawdziwych informacji, manipulowanie danymi i wypowiedziami. Nie jest to sposób na rozwiązanie problemów przyrodniczo-leśnych. Potrzebny jest dialog, dyskusja naukowa o faktach oraz o wartościach przyrodniczych i etycznych, nie potrzebny jest szum medialny, emocje i zacierzwienie. **Należy znaleźć dobre, przemyślane działania, uwzględniające wszystkie funkcje Puszczy Białowieskiej** - przyrodnicze, społeczne i gospodarcze, dla dobra polskich lasów i ojczystej przyrody, dla dobra przyszłych pokoleń.

U podstaw konfliktu leży przedstawianie społeczeństwu niezgodnie ze stanem prawnym i organizacyjnym, że cała Puszcza Białowieska została objęta ścisłą ochroną konserwatorską, a Lasy Państwowe wykonują nieprawnie na tym terenie zabiegi pielęgnacyjne i ochronne, w szczególności w stosunku do martwych drzew zaatakowanych przez masowo występującego kornika drukarza. Zgodnie z ustawą o lasach (2004), **leśnicy odpowiadają za stan zdrowotny i sanitarny lasów gospodarczych**. Innym mitem jest uporczywe powtarzanie, że „Puszcza Białowieska jest ostatnim zachowanym na Niżu Europejskim lasem o charakterze pierwotnym. Z tych względów znaczące obszary lasu nigdy nie były poddane wpływom tradycyjnej gospodarki leśnej, w efekcie, czego naturalne procesy ekologicznie zachodzą tam nieprzerwanie od ostatniego zlodowacenia”. W tej sytuacji współczesne usuwanie martwego drewna posuszowego, spowodowanego przez gradacje korników, jawi się dla polskiej i europejskiej opinii publicznej, jako poważny zgrzyt, niezgodny z zasadami ochrony przyrody i prawami Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000.

Warszawa, dnia 22 czerwca 2016 r.

Prof. dr hab. Andrzej Grzywacz

Prezes Polskiego Towarzystwa Leśnego